

М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 388 с.

3. Настільна книга слідчого : наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. Київ : Ін Юре, 2003. 728 с.

4. Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан : монографія. Харків : Право, 2021. 448 с.

5. Волобуєв А. Ф. Механізм злочину та його зв'язок з концептуальними положеннями криміналістики : монографія. Кривий Ріг : Р. А. Козлов, 2019. 122 с.

6. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. Київ: Кондор, 2008. 588 с.

7. Скригонюк М. І. Криміналістика: підручник. Київ : Атіка, 2005. 496 с.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

9. Федоренко М. С. Концептуальні підходи до формування методики розслідування перевищення влади або службових повноважень співробітниками правоохоронних органів. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2018. Вип. 35. С. 208–220.

Танчик Каміла Анатоліївна,
викладач кафедри криміналістики
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ЗАСОБУ МЕДІА В РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Від початку російської агресії проти України в 2014 році соцмережі для українців стали потужним майданчиком для поширення інформації про війну. А з моменту повномасштабного вторгнення – і документації воєнних злочинів росіян набуває ще більшого значення. На даний момент, інформація поширюється за межі фізичного поля бою, охоплюючи інформаційну війну, зокрема в соціальних мережах. Не випадково, міжнародні медіа називають цю війну «першою війною в ТікТок», адже це перша

війна, де соціальні мережі присутні на такому високому рівні. Опитування ОПОРА у 2023 році показало, що 77,9% спираються на соціальні мережі для споживання новин. Зокрема, 71,3% отримують новини з Telegram, 66,2% – з YouTube, 55% – з Facebook і 29,5% – з Instagram.

Водночас, правове регулювання соцмереж не знайшло свого відображення в нормативно-правових актах національного законодавства. Вперше про необхідність врегулювання питання соціальних мереж та віднесення їх до медіа відображена в проєкті закону № 11115 від 25.03.2024 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності платформ спільного доступу до інформації, через які поширюється масова інформація». Зокрема, у вказаному законопроєкті ознака платформи, що через неї поширюється масова інформація, чітко вписана як у назву, так і у визначення соцмереж, яке пропонується додати до Закону «Про медіа» (як п. 39-1 ч. 1 ст. 1: «платформа спільного доступу до інформації, через яку поширюється масова інформація, – платформа спільного доступу до інформації, на якій створюються і функціонують облікові записи (сторінки, канали тощо) користувачів, через які поширюється масова інформація...») [4].

Водночас, в контексті розслідування кримінальних правопорушень, вказаний законопроєкт має ряд колізійних питань. Так, виникає ряд питань, наприклад, короткий твіт або публікація в Facebook про звільнення населеного пункту від окупації може зашкодити ЗСУ і стати приводом для початку кримінального провадження? В контексті статті 1142 Кримінального кодексу України, зазначено, що несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану визнається кримінально-караним діянням [1].

Проте, яка інформацію ще входить в коло тієї, яку публікувати не можна? Наприклад, дані про звільнену від окупаційних військ територію. Ці дані також категорично заборонено розповсюджувати до офіційних оголошень. Якщо певна територія звільнена, то там наші військові підрозділи. Коли ми кажемо, що звільнено якусь вулицю чи квартал, ця інформація переходить в розпорядження ворогу. Нам невідомо: відслідкував ворог, що звільнено, а що ні. Проте коли ми заявляємо про це

відкрито, то це призводить до чіткого розуміння – де і який підрозділ. Після таких повідомлень розпочинаються обстріли вказаної території. І як результат, висвітлюються дані про місця обстрілів, назва місця влучання, інформація про результат атаки – що саме пошкоджено, адреса або назва закладу – це також дані, які допоможуть армії РФ. Також заборонено вести «прямі ефіри» ракетних обстрілів чи бомбардувань. Та інша інформація, яка безпосередньо заборонена законодавством або загрожує національній безпеці країні [5].

Публікація даних будь-де: в групах, на особистій сторінці в соцмережах в Facebook або, наприклад, Twitter, і навіть при переписці в чаті, то за це передбачена відповідальність. Де ми ж спостерігаємо розповсюдження інформації: якщо якимось чином у вас на телефоні опинились фотографії переміщення військової техніки, що є незаконним, – це одне питання. Але якщо цю інформацію ви переслали своїй мамі, другу чи знайомому в соцмережу – це вже є розповсюдженням. Тобто сам момент передачі інформації будь-якому колу осіб є складом кримінального правопорушення.

Відповідальність за такі дії визначається статтею 1142 Кримінального кодексу України. Це позбавлення волі від 5 до 8 років, або – якщо це призвело до тяжких наслідків, зокрема до загибелі людей, військовослужбовців, знищення техніки, — це вважається особливо тяжким злочином і передбачає позбавлення волі на строк від 8 до 12 років [1].

У разі вчинення таких дій, то підрозділи, які відслідковують таку інформацію і її розміщення, а саме Департамент кіберполіції Національної поліції України та Департамент контррозвідки Служби безпеки України зможуть легко встановити особу, яка висвітлила таке повідомлення.

Отже, соціальні мережі в сьогоденному аспекті є важливим інструментом через який здійснюється вплив на суспільство і в той же час механізмом притягнення особи до відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n3905>.

2. Бойко Ю. В., Ковальська Л. А. Соціальні мережі як зброя та інструмент впливу в умовах інформаційної війни. *Вісник студентського наукового товариства Донецького*

національного університету імені Василя Стуса. Вип. 13. Т. 1. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 235-239.

3. Бурдяк П. Як писати в соцмережах про війну і не потрапити в бан <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/1/7413730/>

4. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності платформ спільного доступу до інформації, через які поширюється масова інформація. *Верховна рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43884>

5. Снопко О. Дивимося, читаємо, слухаємо: як змінилось медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/7353987/>.

Терещенко Віктор Федорович,
старший викладач кафедри
криміналістики навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПРИЙНЯТТЯ ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ТАКТИЦІ

Суттєвою вимогою сьогодення у кримінальному судочинстві – є забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування кримінальних правопорушень [1]. Своєчасне та доцільне використання засобів криміналістичної тактики створює надійні умови за допомогою яких слідчий вирішує тактичні завдання розслідування злочинів.

Одне з ключових місць серед засобів криміналістичної тактики займають тактичні рішення, оскільки суттєво впливають на хід та успішність використання інших її засобів. Процес розкриття злочинів є безперервною системою змінних тактичних і процесуальних рішень. Тому вирішення проблеми їх прийняття, як ефективного засобу впливу на хід та стан розслідування, - є актуальним та перспективним. Враховуючи складність, багатоаспектність та недостатню розробленість процесу прийняття тактичних рішень, їх практичної реалізації з урахуванням типових особливостей слідчо-оперативної ситуації, існує потреба у визначенні та дослідженні чинників, що впливають на результативність тактичних рішень. Вирішення цього питання створить належні умови для можливості вибору